Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Рік II. Луцьк, Неділя дня 24 Липня 1927 р. Ч. 30 (37.)

Українська Громада

Орган Української Національної Думки

Ціна 20 гр. | Виходить що-неділі. | Адреса редакції й адміністрації: ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б. Хороброго, 70

Передплата: в краю: на 1 місяць 1 зол., на чвертьрічно 3 зол., на пів року 5 зол. 50 гр., рік 10 зол.; за границею: на рік 2 америк. доляри або їх вартість в иншій валюті.

Рукописів не звертається.—Оголошення після умови. Непідписаних дописів не приймається.

Уряд перервав наради Сойму.

[Від нашого варшавського кореспондента].

Останні два засідання Сойму: справи самоврядування.

Останні два засідання повного сойму відбулися в минулому тижні у вівторок і середу, себ-то 12 і 13 ц. м. У вівторок (12-го) радили над законопроєктом про самоврядування у сільських громадах. Референт пос. Путек („Визволене“) виголосив 3-годинну промову в обороні законопроєкту, стараючись доказати, що той законопроєкт є найкращий, найбільш поступовий і т. д. і т. п., переконуючи навіть „національні меншости“, що той закон у нічому не нарушує їх права; либонь п. Путек сам не вірив у те, що говорить, але це нічого: сойм приступив до голосування над поодинокими поправками, зголошеними до законопроєкту (всі поправки, зголошені українцями, польські посли відкинули), а потім перегосували ще цілість законопроєкту, ну й очевидно—прийняв його у т. зв. другому читанні (для важности закону треба прийняття його в трьох читаннях). Того ж дня зреферовано ще законопроєкти про самоврядуваня мійське і повітове, а на слідуючий день, себ то в середу 13-го, оба ті закони теж принято в другому читанні. Слідуюче засідання назначено на пятницю 15-го ц. м.; тоді мали перевести всі три закони про самоврядування (на селі, у місті й повіті) у третьому (останньому) читанні. Крім того на чергу засідання 15 го ц. м. поставлено справу пресових декретів, які правнича комісія рішила скасувати. Одначе до того слідуючого засідання сойму вже не прийшло, бо того-ж таки дня, себ-то в середу 13-го липня, президент несподіваним роспорядком зачинив соймову сесію.

Як відбулося закриття соймової сесії.

В середу 13-го ц. м. о год. пів до 5-ї попол. сенат, полагодивши всякі дрібні справи, приступив до найважлившої точки денного порядку, а саме—справи зміни конституції в напрямку надання соймові права самому себе розвязати. Коли на трибуну входив уже референт тої справи сен. Тулі, несподівано попрохав слова міністр внутрішніх справ генерал Складковскі, який від початку засідання сенату сидів собі на урядовій лаві і дивував сенаторів своєю присутністю. Отримавши голос, міністр Складковскі вийшов на трибуну, розгорнув малий клаптик паперу і відчитав роспорядження президента держави, стверджене підписом прем'єра марш. Пілсудского, що „з нинішнім днем“ закривається сесія сенату. Вклонився і відійшов, залишивши оторопілих і до краю збентежених сенаторів. Маршалкові сенату нічого не залишилося, як негайно закрити засідання. Роспорядження президента говорило тільки про закриття сенату та про сойм нічого не казало. Отже можна було думати, що заповіджене на пятницю, 15-го, засідання сойму таки відбудеться. Отож посли вже готовилися до гострої атаки на уряд за закриття сенату, коли тимчасом вечером о год. 9 того-ж дня, 13 ц. м., секретар Ради Міністрів, один молодий поручник, привіз маршалкові сойму роспорядження президента про закриття соймової сесії. Таким робом надзвичайна сесія сойму, що тривала 28 днів (від 20 червня), зазначилася значним загостренням взаємин сойму й уряду, замахнулася перевести надзвичайно широкі й поважні реформи та закони (зміна конституції, зміна виборчої ординації, закони про самоврядування, закон про збори і т. д.)—і нічого не перевела та нічого не доконала.

Причини закриття сойму.

Наприкінці попереднього уступу ми зазначили про значне загострення взаємин сойму з урядом, яке зайшло підчас останніх соймових нарад у червні й липні ц. р. Це загострення послідувало за наміром сойму перевести закони й зміни, небажані урядові, як от напр. закон про самоврядування, зміну виборчої ординації, заборону старшинам брати участь у виборах, скасування міністр. роспорядку про телефонічні мірники і т. д. Відомо було, що всі ці заміри сойму урядові немилі, що одні ті справи уряд хоче передати аж слідуючому соймові (закони про самоврядування), инші знов, або сам му собі ухвалити (зміну виборчої ординації), або залишити їх недоторкненими; а вже що до декретів, то ясно, що уряд не на те видавав їх, аби сойм йому їх перекреслював.

А проте голосно уряд невдоволення свого не висловлював;—взагалі у соймі ні разу не показався і пари з рота не пустив, і при цій мовчанці можна було допускати й таку можливість, що уряд „для святого спокою“ залишить соймові в усіх тих справах вільну руку й не робитиме з них справи довіря. Але одна з тих справ була така, якої уряд не міг пропустити байдуже. Була це затіяна соймом зміна конституції. Коли скликувано надзвичайну сесію, то нічого не було чути, аби сойм хотів і цю справу порушити. Аж після відкриття сесії він їх порушив і то в страшенно неприємному для уряду напрямку. Раніш малося на увазі доповнити лише конституцію постановою, що сойм має теж право сам себе розвязати. Це, мовляв, була б загроза для уряду, колиб цей останній не хотів ані сойму розвязати, ані виборів переводити, ані дозволити соймові працювати: самі розвяжемо і вибори мусять бути! Це ще не велика біда. Але раптом сойм змінив теж статтю конституції (26), яка каже про право президента держави розвязати сойм. А саме, додано до цієї статті примітку, що президент може розвязати сойм, але лише за згодою трьох пятих сенату (себ-то 66 сенаторів). Це вже було обмеження прав президента, за які м. и. марш. Пілсудскі робив у минулому році революцію. Сенатська-ж комісія, діставши оту постанову сойму, завела в ній ще дальші зміни і прийшла оце з цією справою перед повний сенат. Однак заходила можливість, що при голосованні сенат затвердить постанову сойму без змін, а тоді закон є вже правосильний. Щоби не допустити до того—перед самим рефератом сен. Тулі про зміну конституції уряд закрив сесію. А щоб сойм з цього приводу не авантурувався, уряд закрив теж і сесію сойму. Що правда—уряд не навів жадних причин закриття сесії і ніде про них не казав, але вищенаведена причина є найбільш імовірною.

Гороїження послів — без наслідків.

Така неприємна несподіванка, яку уряд зробив соймові, закривши йому зневечя рот, страшенно послів схвилювала. Такої метушні давно вже в соймі не бувало. На всіх устах було: негайно домагатися від президента республики нового відчинення надзвичайної сесії (президент це мусить зробити на вимогу одної третини усіх послів). Але з кожною годиною гарячий настрій холодів. Правда—дуже гостру постанову винесли соціялісти (П.П.С.), рішивши домагатися негайного скликання сойму та видати спеціяльний „маніфест“, пятнуючий мабуть боротьбу уряду з соймом. Подібну постанову (про скликання сойму) приняли й „ендеки“. Зате инші клюби дивилися инакше. Поміщики з „ха-енів“, „Пяст“ і „Визволене“ підчас жнив сойму не хотять. „Стронніцтво Хлопске“ не хоче знов задиратись з урядом, „хадеки“ не хотять іти з ендецією проти Пяста! Відбулося дві наради у маршалка сойму. Представників непольських клюбів туди н е з а п р о с и л и (не-поляки—це низча категорія громадян!), а постанови проголосили тайними. Все одно відомо, що постанов не було міяких, зате — кажуть — поодинокі польські посли наговорили собі там багато неприємної правди в очі. Вкінці вийшло на те, що лише дві партії виготовили письмо до президента з просьбою відкрити сесію: реакційні ендеки і соціялістичні „пепеєси“. В такому товаристві пепеєсам стало незручно, тим більше, що ендеки навели в свойому листі потребу змінити виборчу ординацію, проти чого виступають пепеєси. Отож „пепеєси“ перерішили свою постанову і відклали „боротьбу за права сойму“—на будуче. А самих ендеків замало, щоби їх воля була рішаюча. Не вийшла теж жадна декларація ані жаден маніфест: ані від усіх партій сойму, як це спершу говорилося, ані від „пепеєсів“ ні від кого иншого. Ось так з великої хмари вийшов дрібненький дощ. Уряд побідив, а сойм ще раз скомпромітувався.

Що буде далі?

На тему будучої долі сойму кружляє сила поголосок. Одні кажуть, що уряд скличе сойм на звичайну буджетову сесію у вересні ц. р. і сойм доживе свого віку до кінця листопада, а в три місяці пізніше, себ-то в лютому 1928 року були-б вибори. В такому разі уряд зберіг би за собою ще яких 7-8 місяців широкі уповновадження, надані йому в червні мин. року (право видавати декрети з силою законів). Инші знов пророкують, що сойм буде р о з в я з а н и й ще протягом біжучого або слідуючого місяця, а не брак теж голосів, що уряд схоче продовжи-

Після праці і відпочинок смашний.

ти каденцію нинішнього сойму до весни слідуючого року (на полагодження буджету). Все це, як кажемо, пророцтва, бо сам уряд мовчить. Поки що розпочався так званий „огірковий сезон" у політиці: міністри пороз'їзджалися на ферії і—„нічого не діється". Коли-ж і треба над чим нарадитись, то їдуть на нараду до якогось приємного літниська. Ось напр. минулої неділі міністри Чеховіч (фінанси) і Квятковскі (торг і промисл) склали візиту віцепрем'єрові Бартлеві в Трускавці (купелеве містечко в Галичині) і там радили над господарськими справами. Ніщо не спиняє достойників перед утечою з запорошеної гарячої столиці на село, в гори чи над море. І так міністр шляхів Ромоцкі мав гостру перепалку з делєгацією залізничників, але після тої неприємної розмови—зараз таки виїхав собі на відпустку. Лише газету „Роботнік" сконфіскували, щоби не піднімав у час такої спеки зайвого галасу.

——

Вибори урядів гмінних та членів Соймику.

В скорім часі відбудуться вибори до Урядів гмінних та Соймиків. Вибори до гмінних урядів мають відбутися по всій Волині вже в часі від 18 до 4 липня. В багатьох гмінах вже й відбулися. Для ознайомлення радних з порядком виборів подаються низше виписки з урядових роспоряджень про ті вибори. Радні мусять мати на увазі, що війта та його заступника можна вибирати з осіб, які не належать навіть до даної гміни, а лавник мусить бути тільки обовязково господарем у тій гміні, де його обирають: так що для вибору до уряду гмінного не обовязково треба бути раніш радним; тому і радний, обраний до Уряду гмінного, виходить зі складу ради, а на його місце вступає кандидат з того ж списку. Кандидати до Уряду Гмінного мусять бути добре освіченими, стійкими та розсудливими громадськими діячами, бо іначе будуть вони попихачами секретарів, що доказала минула практика. Голосування відбувається на кожну посаду зокрема й обираються кандидати позвичайній більшости голосів.

ПРИКЛАД: У гміні 15 радних, явилось на вибори 12, які подали 4 кандидатів, з котрих один одержав 5 голосів, другий—4, третій—2 і четвертий—1 голос. Не вибрано нікого, бо для обрання потрібується 7 голосів Тоді переводиться поміж двома першими кандидатами так зване стисліще голосування, себто 3-ій і 4-ий кандидати, як отримавші найменше голосів, відкидаються. При другім голосуванню перший одержав 5 голосів, а другий 7 голосів і він є обраним. Війт та заступник потрібують затверження Староства, а лавник без затвердження приступає до виконання своїх обовязків.

Зовсім інакше переводяться вибори членів до Соймиків, яких можна обирати тільки з числа радних, чому в випадках виходу члена соймику з ради, він тим самим тратить мандат члена соймику. Голосування на членів соймику відбувається на обох разом, але кожний радний подає голос тільки на одного кандидата й для обрання вже не потрібується більшости голосів присутніх, а тільки зглядна більшість.

ПРИКЛАД: Гмінна Рада складається з 14 радних, а добавивши трьох членів уряду гмінного, всіх є 17, явилось з них на засідання 16 осіб. Обирається з кожної гміни по 2 члени Соймику. Кандидатів подано 4. Кожний радний пише на картці одно призвище з тих 4 кандидатів. Кандидати при голосуванню можуть сами за себе писати свої назвиська на картках. Висновки голосування: 1 картка не важна, а з решти припадає одному кандидатові 8 голосів, другому—3, третьому—3 і четвертому—1. Обрано того, ще одержав 8 голосів, а з тих, що одержали по 3 голоси, проходить старший віком. Тому при виборах членів Соймику треба уникати виставлювання багатьох кандидатів, а подавати від групи українських радних тільки двох кандидатів, з таким розрахунком, щоби вони одержали приблизно по рівній кількости голосів, але хоч по одному голосові більше від инших кандидатів. Обрані особи затвердження влади не потрібують, бо їх правомочність вже встановлена станом радного.

Іван Бондарук.

Виїмки з законів про вибори до гм. урядів і соймиків.

I.

Арт. 40. Війта і його заступника вибірають на три роки, зглядно до кінця каденції гмінної ради, радні з посеред осіб, що відповідають слідуючим 2-м головним умовам: 1) мають пасивне право виборче до якої-будь ради міської чи гмінної в районі території підлеглій був Ціцільному Управлінню Східніх Земель, чи в районі території Річипосполитої Польської; 2) є членами якої-будь гміни міської, містечкової чи сільської в районі згаданої території Річипосполитої Польської.

Війт і його заступник мусить крім того вміти писати й читати.

Арт. 41. Вибір війта і його заступника вимагають затвердження надзорчої влади 1-і інстанції. В разі відмови затверження заряджуються нові вибори. Коли-б радні поновно вибрали кандидата, котрий не буде затверджений, тоді надзорча влада 1-і інстанції призначає війта, зглядно його заступника, котрий урядує до того часу, поки не буде затверджений кандидат вибраний радними.

II.

Арт. 4. Переведення виборів в гміні належить до війта, в місті-ж до бурмістра, котрі повідомляють принаймні за 5 день перед виборами членів Гмінних Рад чи Міських про день і місце виборів, а рівнож головують на виборчих зібраннях.

Арт. 5. По виясненню способу виборів головуючий запрошує до столу президіяльного двох виборців до підлічення голосів і пропонує виборцям виставлення кандидатів на членів Повітого Соймику. Коли виставлено буде тільки двох кандидатів, вибір їх рахується доконаним через аклямацію.

В разі більшої кількости кандидатів головуючий обов'язаний безпосередньо перед голосуванням, по роздачі виборчих карток, згідно з арт. 6, зарядити принаймні 15-ти хвилинну перерву в цілі виповнення карток.

Арт. 6 Голосування відбувається картками, котрі повинні бути приготовані в відповідній кількости і опечатані печаткою уряду гмінного чи міського. Кожний голосуючий отримує тільки одну картку, пише на ній одно призвище того кандидата, котрого хоче вибрати, і і вкидає до урни.

Арт. 7. По доконанню голосування переводиться підрахунок голосів, при чому не повинні братись під увагу картки неважні з причин формальних (напр. без початки—штемпля).

Наслідок голосування оголошується негайно

Вибраними будуть два кандидати, котрі отримають найбільшу зглядно кількість голосів. В разі рівної кількости голосів рішає старщинство віку.

Арт. 8. З перебіну виборів складається докладний протокол, котрий повинен заключати: листу присутніх, призвища осіб, що підраховували голоси, число голосувавших і вислід виборів. Протокол підписують головуючий і особи, покликані до підрахунку голосів. Дві копії протоколу пересилає головуючий до Повітового Комісара, з котрих один пересилається до Міністерства Внутрішніх Справ.

Заскарження виборів.

Заскарження виборів може наступити тільки в випадках ошуканства, перекупства при виборах чи гвалту, виключаючого вільний чи тайний вибір, чи теж в разі погвалчення (нарушення) декретів про тимчасову Виборчу Ординацію до Повітових Соймиків і цих виконавчих приписів. Скарга повинна бути зложена на руки війта чи бурмістра на письмі з докладним умотивованням на протязі тижня від оголошення висліду голосовання.

Арт. 10. Війт чи бурмістр пересилає на протязі трьох днів скаргу до Повітового Комісара, котрий рішає скаргу в першій інстанції. Від рішення Повітового Комісара можна на протязі тижня відкликатись до Міністра Внутрішніх Справ, котрий вирішує остаточно. Скарга повинна бути зложена на руки Повітового Комісара. В разі уневажнення виборів через незаскаржену децизію місцевого Повітового Комісара чи Міністром Внутрішніх Справ, Міністр Внутрішніх Справ найдалі на протязі 6-ти тижнів од дня уневажнення заряджує нові вибори.

Іди туди, куди обовязок твій ключе. М. Старицький.

Золото на Поліссі є, тільки не оплачується експльоатація. Під таким заголовком краківський „Ілюстр. Кур. Цодз." пише: „В свому часі частина варшавської преси донесла, що на Поліссю знайдено золото. В звязку з тим виїхала делєгація державного геольогічного інституту в Варшаві з дир. Морозовським на чолі. Делєгація привезла ряд проб і переводить тепер аналіз. Поки переведено аналіз 8 проб з вислідом додатнім. Дальші дослідження потрівають принаймні 2 місяці і правдоподібно дадуть такий результат, що буде стверджено істнування золота, але в такій малій кількости, що експльоатація його не оплатиться.

Густав Броше

Україна і її великий національний поет Тарас Шевченко.

(Переклад з французького)

(Докінчення).

Перейдемо до національного поета.

Шевченко, молодий раб (кріпак), народився 1814 р. в селі Моринцях в Київській провінції. Він не мав нічого крім нещастя в свому життю. Мати оставила його сиротою. Батько оженився в друге, мачуха била бідну дитину, звязувала йому ноги і била доти, поки він ставав нерухомий на землі. Батько віддав його до дяка, який мав навчити його читати й писати, але той майже нічого його не вчив, хіба церковних пісень, а до того ще бив до безпамяти. Дитина втікла і сховалася до другого дяка, маляра образів. Тут він прислужував в церкві, співав в хорі, але разом з тим він приглядався, як його вчитель малював і в нього загорілось бажання навчитись малярства. Управитель маєтку, почувши, що говорять про молодого маляра і його запал до науки, забрав Тараса в двір, як козачка (послугача). Тарас користав з вільних хвилин і уживав їх у відсутности свого пана на малювання. Одного вечера, коли Тарас малював при світлі свічки, заскочив його пан, який витяг його за вуха і наказав свому візникові висікти батогами.

Одначе в скорім часі пан віддав його до маляра будинків, який в кінці року переконав пана віддати його до маляра картин Лялті. Тарас в цей саме час виконував обов'язки послугача. Секретар Академії мистецтва в Петербурзі довідався про талант молодого Тараса і постановив його викупити, щоб віддати в школу. Один портрет, який намалював славний художник Брюлов, продано на льотерії за 2500 карб. і за ці гроші Енгельгард, пан Шевченка, дав йому волю.

22 квітня 1838 р. Шевченко був вільний і міг віддатися своїм студіям малярства. Одначе правдивим його талантом була поезія. В 1846 р. появився збірник ліричних поезій „Кобзарь", котрий викликав на Україні велике враження. Це був перший випадок, що в віршах висловлювали мелянхолію народу. В 1841 р. появилась велика поема з епічними тенденціями, одначе менш варта від ліричних його поезій; він там малює битви старих козаків проти поляків і їх грубости. Безпосередньо молоді письменники бачили в Шевченкові свого провідника, але він був арештований і засланий на Сибір з забороною писати й малювати, щоб то не було.

Не маючи ні паперу ні олівця, Шевченко писав свої поезії кров'ю на сорочці. На Сибірі він залишився 10 років. З поворотом в Европу 1858 р. він був ще три роки під доглядом поліції. На 47 літ свого життя він був вільним 9 років: раб до 24 р., 10 років заслання і 3 і пів роки під доглядом поліції. Він вмер 1861 р. 26 лютого. Його смерть викликала величезне враження в народі. Більше 60,000 людей були присутні на його похороні. По його бажанню поховано його на горбі біля Дніпра.

Поміж найкращими творами Шевченка зазначимо „Катерину"; історія бідної дівчини зведеної своїм паном, котрий її покинув, коли вона мала дитину. Вона вертає в своє село, де відчуває ще більше моральне страждання. Ця захоплююча поема заставляє плакати найбільш затверділих людей. „Наймичка" є другий вразливий твір. „Гайдамаки" і „Марія" були заборонені в Росії.

Поет виступає проти соціяльної системи, яка панує в Росії і яка засуджує на фізичне і розумове рабство цілі покоління.

Шевченко любить свій нарід, своїх чумаків, які провадять спокійним кроком своїх волів зі збіжжям свого краю аж до півночи і які сплять на степовій землі; він любить сільського кобзаря, що оспівує героїв старих часів, битви козацької республіки, боротьбу проти гнобителів; він любить солодкі пісні з берегів Дніпра, хороші голоси молодих дівчат, вертаючих в село, захоплюється мельодією України; він любить все в свому родинному краю, він є божищем своїх співпатріотів.

До революції 1906 р. з трудом можна було дістати „Кобзаря" опублікованого в Женеві. Російський народ вернув справедливість великому українцеві, видання його творів побільшувалися. Слава його лунала в самій Росії. Галичане під польським утиском висловлюють їх любов для великого співця їх раси.

І ми латиняне, що любимо вільність, що захоплюємось великими мислителями, що на протязі віків посвячували своє життя, своє добро на хист людської думки, ми повинні любити й кохати Поета, що на берегах Дніпра оживив наново у свого народу ідеал вільности й чоловічности.

Переклав *Хведір Мартинюк.*

Культурно-освітній рух на Рівенщині.

Культурно освітній рух на Рівенщині, з кожним днем набірає все ширших і ширших розмірів, а єдина на разі культурно-освітна установа—Т-во „Просвіта" набірае все більше ваги і значіння. Правда—є ще й тепер такі, що на „Просвіту" гавкають, але таких вже не багато. Тільки той, хто є ворогом нашим, може на неї гавкати, а то э відомі всім хруні, продажні душі, люде, які не мають ні національного почуття ні любови до свого рідного. Широке громадянство зрозуміло вагу й значіння „Просвіти" й горнеться до неї.

В роках 1918—20 Т-во „Просвіта" було в стадії започаткования і через те за ті роки не було в життю т-ва чогось надзвичайного. Від року 20 до 24-го Т-во „Просвіта" мало хаотичний вигляд як зовнішній так і внутрішній, бо мусіло пережити ті тяжкі пореволюційні часи гонінь і гнету всього українського. Але в році 24 та вся буря втікае, панування всяких Нейманів, Поллько і инш. кінчиться і „Просвіта" починае оживати, хоч дуже й дуже поволі.

В 1924 році бачимо, що Т-во ледве-ледве дихае. Нараховується заледви 120 членів, що наполовину не платять членських внесків і мало цікавляться просвітянськими справами;—учительство під натиском шкільних інспекторів і своєї надзвичайної льояльности виходить з членів Т-ва; всі „малороси", бачучи, що „Просвіта" не може дати ні посади ні будь якої протекції—помалеиьку залишають її

Та не відсахнулося від „Просвіти" село. Темне, але не зіпсуте, село інстинктовно відчувае вагу „Просвіти" і починае до неї горнутися. Бачимо, що в 24 році по селах починають закладатися читальні-бібліотеки в селах: Рясники—Бугринської гміни, Глинськ-Дятківської гміни, Грабів—Клеванської гміни, Самостріли — Межирічської гміни та Шпанів—Рівенської гм. Членів в цих читальнях дуже мало, по 10 15 осіб, книжок також майже немае, але все таки вони провадять боротьбу з темнотою.

В році 25 бачимо, що читалень збільшується вдвое. Засновуються читальні в селах: Посягва, Тудорів, Сапожин, Милостів, Гуменники, Плоска, Зверхівськ, Дятковичі, Межирічі, Дивно, Даничів, Карпилівка, Бабовів-Кут, Тютковичі, Золотіїв та Горингрод. Членство збільшується, читальні починають набувати деяку власність, стараються про власні будинки культурно-освітня праця на селі набірає з кожним днем все ширших розмірів,—молодь гуртується біля читалень в спортово-виховавчих то драматично-співочих гуртках; старше громадянство розпочинає боротьбу за українську школу, складаються декляраціі, цілі громади йдуть за 10 верст до гміни жадаючи від війта ствердження своїх підписів на деклярациях... Це все свідчить про великий зріст національної свідомости.

В році 1926 картина цілковито міняеться і то все в кращий бік. Засновується 32 нових читальні в селах: Томахові, Колесниках, м. Гощі, Синьові, Русивлі, Макотертах, Підгірцях, Зарицьку, Грушвиці, м. Клевані, Бронниках, Оржеві, Рогачеві, м. Корці, Застав'ї, Вовкошеві, Щекічині, В.-Харучі, Залізниці. Стовпині, Городищі, Пашуках, м. Олександрії, Коптовичах, Ходосах, Кустині, В.-Жигині, Городку, Тинному, Тучині, Шубкові та Синьові. Бачимо, що в кінці 26 року Т-во має вже 777 членів, а в читальнях налічується їх до 3.939. При кожній майже читальні є вже драматичний гурток, в бібліотеках замісць брошур бачимо поважні твори видатних українських письменників, налічуеться в бібліотеках до 7,000 томів книжок, деякі читальні вже обзаводяться власними домами, а більшість використовуе громадські магазини, які до сього часу стояли опустошеними та на пів знищеними. Матеріяльний стан читалень кращае з кожним днем; є такі читальні, що мають вже в касі прибутку до 1.000 зол., а то, як для читальні, сума досить поважна, Набувається на власність рухоме майно, одним словом читальня на селі стає певним осередком, біля якого купчиться громадянство. Замісць попереднього п'янства та брудної лайки у свято збіраються в читальні, читають книжки, газети, співають і т. инше. Одним словом помітний рух у всіх ділянках і напрямках.

В першій половині 1927 році засновується нових 22 читальні в селах: Дорогобужі, Браньові, Пересопниці, Деревяному, Новоставю, Невіркові, Обарові, Двірці, Бабині, Пустомитах, Блудові, Майкові, Липках, Угольцях, Ілліні, Новосілках, В.-Омеляній, в Олексині, Ільпині, Сторожеві, Квасилові-Селянськім та Хоцині (зліквідовується читальня заснована Оскілком та закладається читальня „Просвіти"). Засновується десять спортово-виховавчих гуртків (пластових частин), в яких налічується до 500 членів молодої національно свідомої, карної молоді обох полів. Т-во влаштовуе місячні кооперативні курси, випускає 40 курсантів—селян з фаховим знанням, при кінці червня влаштовуе тижневі драматичні курси та випускае 11 курсантів. Влаштовуе цілу низку рефератів в справі церковній в Рівному й на повіті. По селах не видко попередньої заляканости, а навпаки—йде вперта боротьба за право істнування, помітне велике зацікавлення громадськими справами.

Підсумовуючи наші здобутки на культурно-освітньому полі, бачимо що по цей день Т-во має 76 читалень на 211 сіл Рівенщини, власну бібліотеку з 3123 томів та на повіті в читальнях до 8.000 томів. Загальний прибуток в читальнях доходить до 8.050 зол. та видатки—до 7,100 зол., членів повітового т-ва є 830 та по читальнях до 4,000.

Ці цифрові данні говорять дуже багато. Але мусимо виявити й негативні сторони. Все таки дуже багато членів не змагае до того, щоби акуратно вплачувати членські внески, що безумовно дуже від'ємно відбивається на праці Т-ва З другогого боку—немає належного здвигу до масового записування в члени, бо багато ще думають, що й без них обійдеться. Колиб не було цих двох головніщих перешкод, то з певністю можна би сказати, що ми дійсно за останні роки дуже й дуже багато здобули, і цей великий рух скріпився би не тільки морально але й матеріяльно і надалі була би можливість великими кроками сягати вперід до спільної нашої мети.

В. Семенюк.

Не плачмо, а працюймо!

Працюй небеже—то
й Бог поможе.
(Народня приказка).

Часто приходиться чути по селах плач та скарги на важку селянську долю Скарги на те, що немає гроша, що немає дружности, що село темне, що немає школи і немає за що її збудувати.

Чи поможуть нам ці скарги? Ні! Бо плач і скарга робить людину гнилою, порохнявою, розбитою і нідочого не здібною, а крім того страшенно впливає на оточення.

Коли-б ви вийшли на вулицю і плакали щоденно, що хочете їсти, то чи вас би хто годував, коли б бачили, що ви є здоровий? Ні! Так рівно ж ніхто нам, цілому нашому суспільству не збудує школи, не дасть освіти і не поліпшить нашого життя. коли ми не будемо над тим працювати. Візьмемо такий приклад: чоловік погорів і коли він злякається і не стане працювати, а буде тільки ходити по селі плакати та скаржитись на свою долю—то чи це йому багато дасть? Ні, не дасть нічого! Цієї його скарги ніхто не відчує, а він у злиднях змушений буде гинути.

Коли ж чоловік погорів, лишився зовсім без жадних засобів до життя, а все ж таки й далі працює, то через де-який час, помало, стає знов господарем.

Наше ж село: коли воно плаче, що немає школи, що бідне, що немає гроша, то рівняється тому господареві, котрий погорів і вже більше не хоче працювати.

Таких скарг бути не може, бо вони є недоцільні і навіть шкідливі. Шкідливі тому. що вони впливають на сусідів Завжди треба брати приклад з кращого, а не гіршого. Найкращим для нас прикладом може бути село, в якому є кооператива і решта сел, в яких кооперативи немає.

На Рівенщині є село Грушвиця. В тому селі є кооператива, яка істнує ще з 1922 року. Коли взяти під увагу те, що Грушвицька кооператива на 1.I-1927 року нараховувала 43 члени, то звичайно в Грушвиці свідомість кооперативна є дуже мала, бо Грушвиця нараховуе біля 300 господарств. Грушвицька кооператива. завдяки відсутности знання, дуже багато потерпіла ріжних невдач. Було так, що на рік мінялось п'ять склепових. Рада Надзірна, в повному складі, робила на рік 18 раз перевірку товарів у склепі — це не чувана річ. На це все, треба було великого терпіння. Але завдяки настойчивости кількох членів кооперативи, кооператива не загинула, а розвивається і за 1926 рік дала чистого прибутку 1 678 золот. 15 грошів.

Суму 1.678 зол 17 грошей, Річні Кооперативні Збори розділили так: Звороти членам—270 зол. на фонд будови Н. Дому—500 зол., на бібліотеку коопер.т.—100, амортізація майна—30, на підручники для бід. дітей—39 зол. 15 гр., на придбання 2-х культиваторів- для випозичання їх членам 210 зол., допомога Укр. Гімназії в Рівному—50 зол., допомога „Просвіті" - 50 зол.

Не будемо ми тут вдаватись в подробиці розподілу і тої великої користи, яку дала Грушвицька кооператива, а тільки скажемо, що коли-б в Рівенському повіті кожне село мало кооперативу і зберегло в середньому навіть одну тисячу, то повіт мав би, в середньому, 300.000 золотих річно. А за 300.000 золот. можна було-б багато де-чого доброго зробити.

Що-же ми маємо в повіті сьогодні? Нічого! Бо на Рівенський повіт ледви нараховується аж кілька кооператив—себ-то на 300 середніх сіл є тільки кілька, в яких є кооперативи, а в решті немає.

Подумаймо!.. Чи не є ми тим, що плаче, а не хоче працювати? Чи не робимо ми проступства супроти своїх дітей?

Так! Робимо проступство й дуже велике! Бо ми не хочемо працювати самі для себе, коли ми не закладаємо кооператив, не зберігаємо гроша і не віддаемо його на освіту свого покоління та на поліпшення нашого добробуту.

Повіт Рівенський взагалі мусів би негайно взятись до організації кооператив. Що ж до того, що села не свідомі і не знають, як треба кооперативи закладати, то це не виправдує, бо при Рівенській „Просвіти" є інструктор по кооперації і на бажання села може виїзджати на село для викладу рефератів про кооперацію, та взагалі давати ріжні поради, як закласти та вести кооперативу.

Отож не плачмо, не скаржімся а працюймо. Бо як окремі господарі, так і цілі суспільства всіх народів, так культурні, як і матеріяльні здобутки здобувають собі тільки вижкою, впертою, постійною працьою.

В. Зором.

Помогати другим, помогаючи собі—це й є кооперація.
Шарль Жид.

Наради в церковних справах.

13 ц. м. Митрополит Діонисій запрошував до себе сен. М Черкавського, посла Любарського, проф. І. Огієнка, ред. В Островського та ин українських діячів, з якими відбув довшу нараду в церковних справах Українські діячі заявили Митрополитові, що вони прийняли його запрошення і явились у нього не як представники українського населення спеціяльно уповноважені в церковних справах, а як приватні особи, підкресливши, що уповноваженим для цього є едино обраний Укр. Церковний З'їздом, що відбувся в Луцьку—Церковний Комітет. Українські діячі зазначили Митрополитові, що мир і єдність в нашій церкві будуть осягнені лише тоді, коли Вища Церковна Влада знайде дорогу до порозуміння з українським православним населенням через Український Церковний Комітет і сповнить всі домагання українського народу, зазначені в постановах Укр Церковного З'їзду.

14 ц. м Митрополит Діонисій склав візиту проф. І. Огієнкові в його помешканні. Бесіда господарів хати та запрошених небагатьох гостей—Українських діячів з Митрополитом затягнулась до год. 11 веч.

(У. Н.)

——

Чорні ворони.

Російські царські жандарми в ризах і з хрестами на грудях, використовуючи церковні амвони, повели в останні часи завзяту боротьбу проти всього, що Українське. А помагає їм в тому тепер церковний журнал „Свѣт Истины", який по церквах роздають вірним „наставники божі" як „пищу духовну". Цей журнал виходить у Володимирі Волинському під редакцією всім відомого адвоката по розводах Комаревича, а пишуть в ньому „агнцы духовныя", котрі закаркали хижими воронами що „Грушевський видумав Україну, що нема ні України ні українців, що ми „люді русскіє"; болотом обкидають всякого чесного діяча українця, а всякій культурний прояв серед нашого села — от як домагання відправи по церквах рідньою мовою, негідно переслідують, а дорогу нашу мову зневажають, називають її то польською, то австрійською і ніби для нас незрозумілою. Культурно-освітні наші установи — Т-ва „Просвіти" називають „політічєскімі організаціями"; своїх колег по фаху—священників. що не пристали до їхньої зграї, а пішли з народом, і тих зневажають.

От що то є за ластівонька той „Свѣтъ Истины", який ще й називається журналом церковним. А де-же в ньому та церковність? Чи там хоч крихітку найдете корму для заспокоєння душі? Ні це не

церковний журнал; це політична онуча царських недобитків—українножерів, які з'єднавшись в чорну зграю під назвою Р. Н. О. пробують довершити над українським народом те, чого не вдалось на протязі трьох сотень літ.

Запізно, панове, взялись, не побороти вам правди живої.

Ота провокаційна онуча видається за відомом вищої церковної влади, тай ще й за наші таки, здається, гроші. Отаке діється, коли народ до своїх громадських справ байдужий. Але треба надіятись, що й у тому збані вухо одірветься, що й отому вороньому карканню кінець прийде.

Православний селянин.

Як не буде одного дерева, так не буде одної нації на світі.

ця. На півдні СРСР і в Естонії панує страшна спека, що місцями доходить до 72 ст. Ц. Багато людей померло. Повідомляють також, що страшна спека панує в Греції, Персії, Туреччині й Египті. Багаті люди втікають з міст.

Страшні цифри.

Повінь Міссісіпі, що була в Америці, наробила шкоди на 300 міл. долярів і знищила матеріяльно 600.000 людей. Про кількість жертв забитих і померших—на разі відомостей брак.

Що діється в світі.

Революція в Австрії.

Маленька, розшматована Австрія, яка весь час після закінчення світової війни „не живе й не вмирає" переживає грізні для неї дні. 15-го ц. м. в її столиці Відні вибухла революція проти теперішнього уряду Зайпля. Події почались з того, що суд присяжних оправдав трьох членів націоналістичної організації, які стріляли до соціялістів і ніби то вбили одну жінку й дитину. Це викликало велике незадоволення серед робітників, які зібралися тисячами й почали демонструвати перед будинками університету, парляменту й палати справедливости. Поліція стала розганяти демонстрантів, в часі чого дійшло до сутичок між демонстрантами і поліцією, яка вжила зброї. Виявзалась сильна стріляннина, яка тріває перервами й досі. Тільки за перші два дні боїв було понад 100 забитих і 1000 ранених, як поліціянтів, так і робітників. Демонстранти підпалили чудовий будинок Палати Справедливости, який згорів дощенту разом зо всіма актами. Натовп вдерся до редакції христ. суспільн. газети „В нер Нахріхен", яку знищено. В парляменті уряджено поготівля для ранених. Демонстрації й бої в деяких районах Відня ведуться далі. Лише центр находиться в руках уряду. Провінція, як теж і військо поки в боротьбу не втручається. Військо стягається на італійський і баварський кордон. Рахується з можливістю, що коли розрухи в Відні не припиняться і перекинуться на провінцію, то чи Італія чи Угорщина займе своїми військами Австрію. Заграннчна преса переповнена ріжними поглядами на революцію і ситуацію в Австрії і валить всю вину на Німеччину, яка ніби в усьому тому винна, що це ніби її рука, аби доказати, що Австрія не може сама собою правити і тому єдиний вихід—прилучити її до Німеччини.

Через суперечність інформацій з Відня, які суперчать одна одній, ситуація в Австрії представляється неясно. По останніх відомостях, між урядом і революціонерами-робітниками заключено перемирря до 20 ц. м. для похоронів жертв і між обома сторонами ведуться переговори. Проєктується утворення Директорії, що складалась-би з канцлера Зайпля, президента поліції Відня Шоберта і одного соціяліста. Уряд ніби є паном ситуації. Відень одрізаний від цілого світа. Місту загрожує голод. Частина залоги Відня заявила невтральність і відмовила урядові послуху. Чужинці виїзджають. Всі чужі посольства приготовились до від'їзду. Соціялісти і проф. союз робітників домагаються уступлення Зайпля (канцлера) і президента поліції Шоберта, якого найбільше обвинувачують в причині кривавих подій. Останні вісти подають, що оголошений соц. демократичною партією генеральний штрайк майже припинено. Відень заспокоюється і помалу приймає нормальний вигляд. В середу урочисто хоронили жертви кривавих подій. Але становище й далі напружене і до цілковитого заспокоєння Австрії ще далеко.

Сенсаційний процес у Москві.

12 ц. м. скінчився в Військовій Колегії Найвищого Суду в Москві сенсаційний процес проти якогось Дружеловського, якого обвинувачувано за фальшування компромітуючих більшовиків документів. — Дружеловського зловлено на радянській територ'ї при переході кордону і тримали в тюрмі як шпигуна. Дружеловський склав у слідстві й на суді дуже цікаві зізнання, з яких видно, що він ніби то на доручення польського ген. штабу провадив розвідочну працю на тер.ені Рад. Союзу, що в Берліні є фабрика фальшування документів, якої метою м. и. підроблювати листи вищих провідників рад. уряду і Комінтерну для компромітації більшовиків. Дружеловський, як виходить з його зізнань, стояв на чолі того бюра підроблювання документів і рівночасно був на службі кількох держав (м. и. Польщі й Болгарії), за що одержував великі гроші. Чи правда всьому тому — не відомо. Але більшовицький суд засудив Дружеловського на кару смерти. ВЦІК просьби про помилування не узглядиив і вирок виконано.

Риков про війну.

В Москві відбувся випуск червоних офіцерів. На тій урочистості виступив Риков і в промові до новоступаючих командірів вказав, що вони вступають в ряди червоної армії в момент, коли наближається війна і коли червоні офіцери повинні бути всемірної революції".

Німецько-французський торговельний договір.

Як подає французька преса, в близчі дні можна очікувати, що буде нарешті підписано французько-німецький торговельний договір поки що на 3 м-ці. Основа договору: найбільше упривілійовання обох сторін.

Вбивство ірляндського міністра.

В мент, коли міністр справедливости Ірляндії Шігінс їхав рано на Сл. Божу, 3-ох невідомих злочинців стріляли до нього з револьверів. Міністр доволікся ще до садиби свого приятеля і через кілька хвилин помер. Переведено масові арешти. Загальна думка, ще вбивство доконано політичними противниками теперішнього уряду—самостійниками групи Де-Валєри. Забитий міністр мав багато ворогів, бо видавав дуже гострі закони і розпорядження проти політичних ворогів.

В Вильні викрито шпигунську організацію.

Польська влада перевела в Вильні та по цілій Виленщині масові арешти. За причину подають, що це викрили шпигунську організацію, яка працювала на користь Совітів.

Землетрус в Палестині.

Палестину навістив землетрус, який спричинив великі знищення. Жертвою катастрофи впала велика територія. В розвалинах домів згинуло багато людей (одних забитих до 1000). Є сила ранених. Матеріяльні шкода величезні.

Страшні спеки.

В останньому тижні тільки за 3 дні в Злучених Державах Америки 113 осіб померло від удару сон-

З наших земель.

На В. Україні стріляють комуністів.

На останньому засіданні харківського окр. вик. к-ту компартії наркои Баліцький (голова ДПУ.) заявив, що на протязі травня і червня ц. р. на Україні доконано 92 політичних замахи на партійців, що находяться на службі в рад. установах і війську. З тих замахів 77 випадків мало смертельний кінець, а зловлено виновників замахів лише 18, яких розстріляно.

Москалі ще мало мають прав на Рад. Україні.

На засіданні адміністр.-територіяльної комісії ВУЦВК в Харкові ухвалено подати на затвердження президії ВУЦВК справу про оформлення 9 нових національних російських районів і дальшого виділювання таких-же російських районів. —Ще мало!..

Дикі діти в Радянському Союзі.

Завдяки більшовицькому подружному законові, що з женитьби і розводів зробив життєву іграшку, в Рад. Союзі намножилось мілїони бездомних дітей. З весною бездомні діти рушили масово з півночи на Україну. Є їх так багато, що влада не в силі їх ніде примістити. Діти є переважно здичілі і як сарана кидаються на міста та села. Радянська влада видала окремі поучення, як населення має ставитись до цієї понесті диких дітей.

І Чехи не відскочили далеко від инших...

Після довгих приготувань, 5 червня ц. р. в Ужгороді при участи 242 делєгатів відбувався З'їзд Центральної Руської (української) Народньої Ради, присвячений справі поліпшення тяжкого становища українського народу на Закарпатті. Ствердивши відкриття чеських шкіл з метою винародовлення місцевого українського населення, З'їзд на пропозицію одного з делєгатів ухвалив вислати відповідний меморандум до Ліги Націй, але в той момент поліція З'їзд розвязала й силою опорожнила салю.

Старі часи мерещаться.

(Село Ромашковщина, пов. Луцьк.)

Село наше бідне, невеличке, ще й досі після війни не може опамататися. Земля наша пісчана, тому то й господарі ніяк не можуть зі злиднів видрапатися. Проте-ж, не зважаючи на злидні, селянство береться за діло. Вторік відкрито в селі школу, а сього року на Трійцю організували Т-во „Просвіта", заклали бібліотеку-читальню ворганізували аматорський і співочий гуртки. Молодь дружно береться до роботи хоч серед старших є і несвідомі, що забороняють дітям ходити на співанки й репетиції. Це завдяки нашому п. отцю О. Ясієвичу, який ворожо ставиться до „Просвіти", називаючи цю культурно-просвітню організацію негарними словами. Його слухають кількох старих селян і не пускають дітей до „Просвіти". Замісць того, щоби хоч морально підтримати і заохотити селян до „Просвіти", то він деморалізує. Колиж рада „Просвіти" підняла питання, аби просвітянський хор співав і в церкві, то п. о. Ясієвич відповів, що церква може обійтись без хору; досить одного дяка, а хто бажає помолитись, то й без хору помолиться. Отакі то в нас пан-отці. Нетребa їм ні „Просвіти", ні школи (бо в школу рідко заглядає), ні хору. Все ще їм мерещаться старі „добрі" для них часи, коли не було ні шкіл ні „Просвіт", а замісць тих огнищ в селі красувався шинок, а людей розуму навчав урядник.

Гей, схаменіться, поки ще не пізно!..

Свій.

Як би ви вчились так як треба
То й мудрість би була своя.

Т. Шевченко.

Дописи

Нова філія „Просвіти".

(с. Кроватка, Луцького пов.)

Нарешті і кроватчане після довгих ваган спромоглися на відкриття філії „Просвіти". З липня прибув представник Луцької Повітової „Просвіти" і під його проводом відбулись організаційні збори. До Ради філії обрано: головою Є. Матищука, скарбником П. Мосійчука та секретарем П. Гордіюка. Також обрана і контрольна комісія з 3-х осіб. Ухвалено одкрити читальню. Початок зроблено, але досить він був трудний. Скільки було застережень, одмовлень, страханьї Податки нові накладуть, і земелька, що під селом призначена під парцеляцію, з-під самого носа зслизне і позаарештовують і позасилають... Яких тільки кар не пророковано з боку темних небораків, хоч і давно вже убілених сивиною! Проте прагнення до освіти, до знання взяло гору. Несміло переступило поріг організаційних зборів переважно молоде покоління, послухало вступну промову представника „Просвіти" та пояснення статуту і переконалось, що не такий уже й страшний дідько, як його малюють. Страхи розвіялись і в надії на світле майбутнє приступають кроватчане до праці. Щасти ж їм Боже!

В обороні свого права.

[м. Деражно, Костопольского повіту].

Два роки ми боремося з накаэним війтом п. Поплавскім, українножером і ловким дефіцітатором. „Земля ваша веліка і обільна, казав він—але порядку в ній нема". Отже він прийшов і його наводить. І вже два роки в свою користь наводить — так наводить, що аж пара з нас виходить. Підібрав собі під компанію і камрада „доброго" волосного писаря москаля, українножера Сафроньєва.

Коли ми зачули про вибори в нашій гміні, то страшенно цьому зраділи,—що настає нарешті можливість очистити бруд і гнилизну, котра за 8 років забруднила наш уряд. Але не тут то було. Поплавский, з підтримкою з. старости п. Хмельниковського і місцевих жидів проліз в члени гмінного зібрання, а далі, дня 24 червня підчас виборів до ради, задався метою за всяку ціну пролізти в радні, що дасть йому певні шанси бути знов війтом і тоді знов піде йому життя колесом. Тому що на перешкоді стояли три особи, виставляючі свою сильну українську листу № 2, то заст. старости всіх нас ізолював в неправний спосіб:

1) Онуфрія Баса, фельшера, викликано до Костополя як раз на день виборів, ніби заступити там фельшера, що пішов мабуть на „обяд альбо на колацію", бо зараз по приїзді було оголошено що п. Бас може їхати до дому.

2) Мене, члена зібрання Аполлона Річицького, заст. старости на

підставі ніби-то арт. 11 орд. виборч. позбавив права голосу, хоч той арт. до мене обсолютно не торкається, бо я є покараний за зневагу війта Поплавского словом на 2 тижні арешту або штрафом, а більш ніколи не був караний.

3) Третього ізольовано в такий спосіб: коли наша листа № 2 була подана, то її додержали до самого кінця, нічого не кажучи, а тоді повернули її нашим виборцям назад, що вібо то я був там підписаний. На підставі арт. 24 член зібрання п. Олійник написав другу листу того самого змісту тільки без мого підпису. На це заст. старости сказав, що вже запізно.

А між тим на угодовській листі були такі кандидати, як Полюх з села Чудів, що в 1921 році дістав 3 роки вязниці, а другий з с. Звіаджа Шидловський стільки ж в завішенню. Цікаво як на це вища влада подивиться. Опираючись на нарушення арт. вибор. ордин. 11, 13, 16, 21 і 24 я вніс скаргу протестаційну до Костопільського Старости.

Аполлон Річицький.

Вибори Гм. Ради.

[Гм, Несухоіже, Ковельського повіту].

Два 10 червня в селах нашої гміни відбулися вибори до гмінних вібрань. Виборами селяне дуже цікавилися і численно взяли в них уділ. Всюди обрано селян національно-свідомих. Не обійшлося—звичайно, без „комедій" з боку заприданців. Так в Сераховичах до Гм. Зібр. обрано одного з найсвідоміших селян п. В., але те не подобалося чомусь місцевому „обивательові" п. К., котрий на другий день після виборів удався до постерунку з просьбою, аби Б., колиб був обраний до Ради гмінної, не був затверджений, бо він є „політично-непевний, просвітянин, комуніст" і т. и. Такі „комедії" були і в других селах.

Усіх членів Гм. Зіб. обрано 100, з котрих 4 чоловік (українців) гмінний комітет не допустив до голосовання через те, що ніби то їм нема 25 літ. Посвідчення, що видав священник на підставі довоєних ісповідних відомостей, (книг метричних нема,—загинули підчас війни), комітет не взяв під увагу, а инших документів не було і 4 голоси пропало. Характерно, що списки до війська беруться тільки з ісповідних відомостей.

Не обійшлося без вибриків і з боку агентів сельробів. Коли Б. взявся за уложення спільної листи, вони почали агітувати проти тієї листи, але побачивши, що нічого не зорудують, виставили свою окрему листу й тим тільки роз'єднали голоси. Усіх лист було представлено 4. Голосовання відбулося спокійно. Невідомо тільки, для чого підчас голосовання й нарад Гм. Комітету на салі, де відбувалося голосовання, був присутній комендант поліції? Хіба може для того, аби мати певний вплив своєю присутністю на виборців? Обрано 10 радних—усі українці. Колиб тільки так і остався цей склад Ради, то можна сподіватися, що обрані радні з запалом візьмуться до праці на добро свого народу. А праці тут потрібно багато!

І. Подорожний.

Гуртуйтеся в „Просвіті".

[село Дерно, пов. Луцьк]

Наше село досить велике, має біля 130 домів, а свідомих то є мало. На Трійцю на відкриття філії „Просвіти" запрошувалося усіх—і старих і молодих, а зійшлося всього 20 чоловік, господарів у віці середньому; з молоді не прийшли собі на сором ні хлопці, ні дівчата. Не можуть покинути буякувати, горілкою напиватися, оден другому голови бити киями та камінням; роблять бешкети, а потім тішаться, що великого „гусара" вдають. Пора, пора вже опамататись, бо голови ваші і так досить прибиті, а як ще станете й далі бити один другому, то й зовсім їх опаморочите. Краще гуртуйтеся до „Просвіти", записуйтеся в члени і дітей за собою ведіть. Не марнуйте свого тяжко заробленого гроша на горілку, а ліпше випишіть газети та книжки, зорганізуйте з-поміж себе аматорський гурток та зробіть кілька вистав, як по инших селах молодь робить, що старого й малого зацікавить. Ото буде святе діло. Не дивіться на таких, як Федор син Гната Мартинюк, що сам—знаєте чого варт, а з „Просвіти" насміхається. Зайшов би до „Просвіти", то можеб і йому очі просвітилися.

Сусіда

Пригода сатрапа.

(с. Носовиця, пов. Дубно)

Всім, здається, дубенчанам є знаною особа наказного війта Судобицької гм. Ничипорука, який навіть у місті Дубні, посеред базарного майдану, серед білого дня, підставляє руки своїм „підданим" для цілування і ті, бідолахи, покірно скидаючи шапки, прикладаються до ручки „вельможного". Вельможний же — це такий самий як инші селянин с. Носовиці, і ріжниться від звичайних смертних тим, що носить кругленьку шапочку з „ожелком" і неначе зі скоростріла сипле польсько-українсько-російськими словами. — Одного разу трапилась п. війтові неприємна пригода і то таки в свойому селі. Пан війт, що-неділі приходив до церкви, ставав на крилосі й потрохи помагав хорові співати. Але Служба Божа відправляється по українськи, а це страшенно не подобалося п-ві війтові. Він і почав намовляти дівчат, щоби перестали „дурїти" та заспівали по „нашому" то б то по словянськи. Думали люде, думали, як-би то по делікатному позбутися такого свого земляка, та й надумали: купили дощок, стовпів і збудували по мірі хори, а в суботу перенесли до церкви та й поставили де слід. У неділю ранком п. Ничипорук зайняв місце на порожньому ще крилосі і чекав на співаків, а ті кожний, поцілувавши образи, вертали чогось назад. „Гм, може то сьогодня дяк сам співатиме Службу Божу?"—міркував здивовано собі війт. Аж ось на возглас, з під самої стелі відповів хор—„Амінь". Здається що грім з ясного неба так би не здивував нащого війта, як цей спів з хорів! Розглянувся „бідолаха по церкві, тяженько зітхнув, спустив голову, та й мабуть розмишляв над марнотою цього світа.

Реп'ях.

Мудрий при вогні загріється, дурний попечеться.

ЗАПИТ ДО РАДИ Т-ВА „ПРОСВІТА" в ДУБНІ.

Ще весною минулого року до Ради Дубенського Повіт. Т-ва „Просвіта" через Дубен. Просвіт. Книгарню поступили від Т-ва „Просвіта" у Львові наліпки на вікна і книжки з біографією І. Франка, всього на суму 71 зол. Гроші від продажі наліпок і книжок мали поступити на фонд будови памятника І. Франкові. В часі мойого перебування в Раді Т-ва (1926 рік) я кілька разів на засіданнях Ради звертав увагу про долю тих грошей, але тодішні мої товариші по раді все збували те питання або мовчанкою, або незнанням докладно справи, або відсутністю даних про продаж тих книжок і наліпок через філії Т-ва. Вже минув рік. Довволю собі отим шляхом звернутись з запитом до теперішнього проводу Дубенського Повіт. Т-ва „Просвіта", що сталось з вище згаданими грішми?

Ф. Назарчук.

Сором великий, коли ще й досі у вас в селі нема школи. Поспішіться її закласти.

Одвертий лист до Ради Т-ва „Просвіта" в Луцьку.

Ще 20 квітня ц. р. я передав до канцелярії Т-ва „Просвіта" в Луцьку прохання, щоби Рада Т-ва розслідила справу безпідставних закидів по моїй адресі за просвітянську працю з боку якогось анонімового автора в „Нашім Життю" з дня 17.IV ц. р. Ч. 16. Не торкався я там цілої ганебної статті, а просив розслідувати тільки ту справу, що до якої автор статті виразно звертався з запитом до Ради Т-ва: „а чи відомо Раді Луцької „Просвіти" .. і т. д. На Зборах філій я виступав завсіди з доручення Ради Т-ва і рахував, що Рада сама постарається розслідувати справу і виступить в обороні людини, яку делегує до філій Т-ва. Тепер бачу, що для цього навіть мало окремого мого прохання.

Рахую, що 3 місяці було достаточно для того, щоб розслідувати справу у двох підмійських селах. Думаю теж, що не є в інтересі Т-ва „Просвіта" потурати брехні в громадських справах, як теж, що обовязком Т-ва є обороняти своїх робітників принаймні у тих випадках, де ходить про їх культ.-освітню роботу. І коли я мовчанкою збував всі безпідставні, демагогічні і ганебні напасти на мене за просвітянську роботу, про яку найкраще відомо Раді Т-ва „Просвіта"; коли Рада Т-ва не вважала своїм обовязком хоч раз забрати своє об'єктивне й річеве слово у тій справі, то в цьому випадку я домагаюсь принаймні відповіді на своє прохання, яке писав я не для розривки, а в інтересі виявлення правди, на якій може не залежати окремим членам Ради Т-ва, але мусить залежати цілій Раді, як такій, в інтересі добра цілого Т-ва, яке вона репрезентує.

Цим шляхом прошу ще раз Раду Т-ва „Просвіта" в Луцьку публично оголосити вислід розслідування згаданої в горі справи на сторінках „Нашого Життя" з рівночасним надісланням мені відпису акту розслідування або відповідей відносних філій Т-ва. В крайньому випадку прошу той вислід надіслати на мої руки. Стільки я, як член Т-ва „Просвіта", маю хіба право домагатись від Ради Т-ва.

Грицько Гладкий.

„Неправдоподібне".

Під таким заголовком останнє число „Жиця Волиня" (Ч. 28[178] вміщує статейку в справі роспорядження Міністра Військових Справ про те, що інваліди армії Української Народньої Республіки можуть одержувати державну допомогу.

Автор статейки доводить, що ці інваліди не мають права на допомогу. І, натурально, не по лінії контр-доводів йдуть мої уваги, бо питання допомоги—то питання чести польської держави в відмошенню тих, хто жертвував життям „за нашу й вашу вольність"...

Я зупиняюсь на-разі на одному лише уступі вищезгаданої статейки.

„Просто не віриться — пише її автор—що польський уряд так призабув злочини й мордування, яких допускалися члени армії Української Народньої (або, як каже автор: національної) Республіки, коли здирали з польських жовнірів і старшин шкуру, випалювали службові відзначення на їхніх плечах, роспинали їх на хрестах то-що,—щоб видав нині роспорядження про засомтрення інвалідів ворожої нам української армії, яка стільки невинних жертв польських вимордувала".

Отож, мушу на цьому місці категорично запротестувати проти такого непочитального виступу „Жиця Волиня". Як орган чинного націоналізму „Жиця Волиня" (враз з автором) хиба розуміє, що оружна боротьба ніколи не провадиться в білих рукавичках і що, очевидно, з боку одного й другого, з боку поляків і українців, особливо в період формування польської й української державности, могли бути всякі випадки.

Але щоб ці поодинокі випадки, навіть нелюдські, коли вони, взагалі, лише мали місце—характеризували цілу українську (або польську) армію—треба мати велику сміливість таке стверджувати, бо це твердження є неправдою, є твердженням нечесним.

А вже цілком нечесним є з боку автора, що він замовчує героїчну боротьбу окремих частин української армії під Замостям або в районі Стрия або під Варшавою. Ця боротьба дала до певної міри можність автору статейки, або редакторам „Жиця Волиня", сидіти на Волині. Дуже легко—при иншому поступованню армії, про яке пише „Жиця Волиня"—було б зовсім инакше.

Признаю націоналізм, боротьбу, акцію. Ніколи не признавав і не признаю, як метода боротьби—неправди, свідомої неправди, посягання на самий гонор противника, одбирання у нього всього — навіть національної чести.

Хочу вірити, що автор артикулу, про який мова, відкличе загальні обвинувачування під адресою української армії й сконкретизує всі факти виняткового насильства, як-що, повторюю, вони мали місце.

В противному разі, змушений буду уважати виступ п. Яна Роля (автора артикулу), з яким солідаризувалося „Жиця Волиня", за вчинок неправдоподібної некультурности й неправдоподібної інсінуації.

Олександер Ковалевський.

Від Редакції Є в світі певні категорії людей, для яких всі засоби, що оправдують ціль, є добрі, для яких навіть не істнують чесні способи й засоби боротьби за свої цілі або—безцільність... Є вони серед наших ворогів, є й серед нас самих. Є навіть такі, і то чимало їх, які ще недавно йшли в бій за певні ідеали, а сьогодня багном обкидують ті самі ідеали, все те, що до недавна було для них святістю. Для таких категорій людей може бути у кожної чесної людини одна тільки погорда. До такої категорії належать між иншим і ті з польського табору, що на Волині вірять і ділають по рецептах „Жиця Волиня". Для них не істнують аргументи здорового розуму. Їм потрібний батіг, той батіг, який разом з іменем марш. Пілсудського перейде до історії Польщі. І як час від часу появляється на них той батіг, так виривається в окремих моментах у людей чести мимовільний протест навіть проти їдіо тих безвідповідальних бакцилів в організмі людської громади. Таким протестом є і ця стаття, якій даємо місце на сторінках нашої газети. І не, щоб рахувати потрібним реагувати на скажену їдь „Жиця Волиня"; поміщуємо це з пошани до почувань людини, до її оправданого обурення на те, що переходить міру всяких навіть нечесних засобів боротьби польської чорної сотні з народом, з якого праці і землі не по праві хліб їсть.

Нарід можна тільки тоді побити, коли вже побиті його Боги, себто—його ідеали і кращі стремління.

Дальший вислід виборів до гмінних рад.

Повіт Кремянецький.

Гміни Білокриниця: членів Гмінного Зібрання 120, з них українців 101, поляків 19. Вибрано українців 10, поляків 1 і инших 1; Бережці: членів Гм. Зібр. 119, з них українців 117, поляк 1 і 1 жид. Вибрано 12 українців; Борки: членів Гм. Зібр. 120, з них 100 українців, 16 поляків і 4 жидів. Вибрано 9 українців, 3 поляків; Борсуки: членів Гм. Зібр. 140, з них 116 українців, 22 поляків, 2 жидів. Вибрано 8 українців, 6 поляків (?); Дедеркали: членів Гм. Зібр. 100, з них 77 українців, 23 поляків. Вибрано 6 українців, 5 поляків; Ланівці: членів Гм. Зібр. 120, з них 102 українців, 7 поляків, 11 жидів. Вибрано 9 українців, 2-ох поляків, 1 жид; Старий Олексинець: членів Гм. Зібр. 99, з них 95 українців, 3 поляки, 1 жид. Вибрано 10 українців; Почаїв: членів Гм. Зібр. 140, з них 122 українці, 11 поляків, 7 жидів. Вибрано 11 українців, 2 поляки, 1 жид; Шумськ: членів Гм. Зібр. 149, з них 86 українців, 45 поляків, 18 жидів. Вибрано: 7 українців, 7 поляків, 1 жид; Вишгородок: членів Гм. Зібр. 120, з них 101 українців, поляків 9 і 1 ин. Вибрано 9 українців, 1 поляк, 1 жид і 1 ин.; Вишневець: членів Гм. Зібр. 150, з них українців 108, поляків 23, жидів 19. Вибрано 10 українців, 3 поляків і 2 жидів; Вербовець: членів Гм. Зібр. 100, з них 93 українців, 7 поляків. Вибрано 9 українців, 1 поляк; Зарудде: членів Гм. Зібр. 120, з них 86 українців, 34 поляків. Вибрано 10 українців, між ними пос. Б. Козубського, 2 поляків; Білозірка: членів Гм. Зібр. 120, з них 92 українців, 15 поляків, 13 жидів. Вибрано 8 українців, 3 поляків і 1 жида.

Вибори до Мійських Рад на Волині.

10.VII п. р. відбулися вибори до Мійських Рад в Ковлю й Володимирі.

В Ковлю вибрано до Мійської Ради 9 поляків (5 П. П. С. — 2 ендеки і 2 безпарт.), 14 жидів і 2 українців. Серед поляків голосувало 66 проц., серед жидів 98.

В Володимирі до Ради Мійської вибрано: 6 поляків (2 П. П. С. — 2 демократи, 1 ендек і 1 безпарт.), 14 жидів, 2 українців і 2 росіян. Голосувало серед жидів 90 проц., серед поляків 50 проц.

Дня 17.VII. ц. р. відбулися вибори до мійських рад у всіх инших містах Волині.

м. Кремянець.

На 24 радних вибрано: українців по списку № 5 — 4: пп. сен. Черкавський, Кунцевич, Цимбалюк і Рудков; поляків — 7, жидів — 12, з них: сіоністів (№ 3) — 9 і робітників (№ 2) — 3. По листі „міщанський“, під якою закрилися москалі і москвофіли, пройшов 1 — п. Покровський, секретар Консисторії. Ще була листа № 7 міщанська, що видавала себе за українську. Вона не здобула ні одного мандату, а повстала з благословенства „кого слід“ для розбивання українського національного списка № 5 і одірвала все-ж таки 90 голосів. Наші сельробівці агітували й голосували за листу жидівську робітничу № 2. — Хай за чорта аби не за українців. Так-то „інтернаціонал“!

м. Дубно.

Управненних до голосовання було коло 4.000 осіб. Прийняло участь в виборах коло 60 відсотків. Виставлено було 10 списків, з яких 6 списків чисто жидівських, 1 мішанний (домовласники) польсько-російсько-жидівський, 1 список коаліційний "Християнський", в якому з'єдналися: поляки, росіяне, і наші міщане українці, 1 список був „православний“ і один (№ 8) „працюючого люду м. Дубна“, або українців на чолі з секретарем Дубен. Повіт. Т-ва „Просвіта“ Я. Андрощуком і послом М. Чучмаєм. На 24 радних, пройшло: 17 жидів (найбільше націоналістів), 4 поляки, 2 росіян і 1 чех. Українці, при 29 проц. українського населення в Дубні не одержали ні одного мандату. Дехто з українців здержався від голосовення, а багато голосували на № 5 „Християнського бльоку“.

м. Луцьк.

Було зголошених 12 лист: 1 українська, 2 польських (об'єднана і ППС), 1 російська і 8 жидівських. Окремі жидівські листи були збльоковані між собою, російська листа збльокувалась з польською, українська й ППС йшли кожна самостійно. Вислід виборів: 20 жидів в тому найсильніща група Бромберга з 6 мандатами, 6 поляків у тим 1 з бльоку з росіянами і 1 росіянин. Українці не провели ні одного кандидата. Луцькі вибори були дуже характерними й цікавими і до них повернемо в слідуючому числі.

НОВИНКИ.

Дійсно хотілиб шкіру стягнути. Жінки й дівчата з Гірки-Полонки Луцьк. пов. працювали на буракових плянтаціях Бабино-Томашівської агентури. До дня 25 червня виплачував агент Ріхтер з Луцька через свого „підагента“ гроші за кожний день вечером. Від 25.VI платити перестав, а коли робітниці зверталися до агента за грішми, то той посилав їх до „підагента“, якому ніби то вже видав гроші. Той знов каже, що грошей не отримав, але коли яка хоче отримати зараз гроші, то він виплатить їй по одному золотому за день. А умова була по 2.50 зол. денно. Найшлись такі, що згодились і на те, бо передновок, грошей треба. Инші звернулися за за обороною до інспектора праці. Треба надіятись, що інспектор праці вгляне в цю справу, тим більше, що таке діється і в инших селах, як Городище, Баїв, Оздів, Ратнів, Цеперів, Полонка, Підгайці, Мстишин, Луцького й рикані Дубенського повіту. — Отак в тяжкий час передновку хотілиби всякі агенти й „підагенти“ нажитись на бідних людях.

Войовничий робітник. В Тустановичах коло Дрогобича розігралася 7 ц. м. вночі крівава сцена між поліцією а копальчаним робітником Михайлом Мельничаком, який ніби мав вбити жида Давида Гофмана. Мельничак почав засипати пареслідуючих його поліцаїв градом револьверових куль. Поліціянти почали також стріляти в нього. Мельничак, вистрілявши всі набої, і бачучи що ситуація є безнадійна, останнім набоєм одібрав собі життя.

Обновлюються образи В слід за обновленням ікони в с. Більові на Рівенщині, почали надходити вістки з ріжних місць про дальші обновлення. Обновилися ікони в кількох селах Луцького повіту, а з окрема аж три ікони в селі Воютині, Торчинської гміни з них дві в самій церкві. З тої нагоди повідомляють нас: в четвер 28 липня ц. р. (св. Володимира Вел.) відбудеться там урочиста Служба Божа, на яку запрошений Митрофорний протоєрей о. Павло Пащевський, настоятель української Братської церкви в Луцьку. Про масові обновлення ікон повідомляють і з Дубенщини: Варквичі, Зарудде, Білобережа та ин.

Поборовим управненими до півторарічної військової служби на увагу. На підставі роспорядження Війського Міністерства поборові, що мають право до півторарічної військової служби, і користають згідно § 367 п. б. виков. роспоряджен. в останне з одроченна до 1 жовтня ц. р., покликані в липні ц. р. не будуть, а щойно в часі покликання до війська півторарічних в слідуючім році.

Державна допомога пошкодованим від градобоїв. Міністерство Рільництва приділило для видачі пошкодованим Волині наслідком градобоїв 210 000 зол., котрі поділено на повіти: Ковель — 100.000 зол., Кремянець 20.000, Дубно 60.000 Здолбунів 20.000 і Луцьк 10 000 зол. На закуп зерна для осінніх засівів для тихже пошкодованих Воєвідство клопоче перед Міністерством про допомогу в сумі 500 тисяч.

З урядової персональної хроніки. Дотеперішний начальник відділу безпеченства Волинського воєвідства п. Ян Канскі повертає до служби в прокуратурі, а на його місце начальником безпеченства призначено підполк. Казіміра Фльорека.

— Тимч. вик. об. віцевоєводи п. Дзєвалтовскі-Гінтовт з 1 липня призначений віцевоєводою.

Диверсійний напад на Дубенщині. В ніч з 7 на 8 липня ц. р. о год. 1 й на Радивилівське державне лісництво Кремянецького Ліцею в Михалівці напало 5 озброєних бандитів, котрі забрали пару коней з упряжжю і увели з собою фурмана. Останнього з с. Крижи (чи Хрести) пустили. За бандитами, що втікли в напрямку рад. границі, заряджено погоню.

Посла д-ра Дмитріюка обікрали в потязі. В потязі Варшава—Ковель хтось витягнув в українського посла д-ра Дмитріюка 1000 зол., коли він з Варшави їхав до дому.

Епідемічний шпиталь в м. Луцьку. Дня 19 ц. м. відбулося дуже скромно і при дуже обмеженому числі запрошених гостей посвячення мійського Епідемічного шпиталю. Відкрито його в дуже догідному місці в полишеному будинкові при вул. Польній. На скільки звинення соймикового епід. шпиталю наробило багато галасу в громадянстві і пресі, бо дійсно без такого шпиталю Луцьк обійтися не може, не стільки тепер можна собі тільки побажати, щоб шпиталь був як найменше потрібний. Новий шпиталь представляється як найкраще. Повстав він завдяки допомозі Воєвідства і праці Магістрату.

Біржа на 22.VII.: Доляр америк. 8·90, золото 5 руб. — 23 30 зол

Ціни на збіжжа за пуд.: жито — 8·20, пшениця — 8·80, ячмінь — 7·10, овес — 7·10, гречка — 8·60,. просо — 9 00, ріпак — 10·00, лянка — 10, вика — 4·50, хвасоля 7·50, горох — 6·50 мак — 20, картоплі — 2·00, цибуля — 12. зол.

Українська Господарська Академія в Чехословацькій Республиці відкрила впис студентів на перший курс 1927—1928 академічного року на факультети: Агрономічно-Лісовий, Інженерний, Економічно-Кооперативний. В студенти Академії приймається осіб, що мають закінчену середню освіту. Курс навчання чотирьохрічний по програму високих технічних шкіл. Навчання і складання іспитів — безплатне. Для найбільш незаможніх буде зроблено заходи про помешкання для них, або буде дано допомогу до 100 кч. на помешкання. Особи, що закінчать Академію, одержать титул інженера відповідного фаху. Прохання про впис, разом з документами, подаються на імя Ректора Академії на адресу канцелярії Академії.

Канцелярія висилає програми й проспекти бажаючим безплатно.

Адреса: Československo. Poděbrady, Ukrajinská hospodárská akademie.

Краеве Товариство Господарське „Сільський Господар“ у Львові, пригадує Філіям і Кружкам „Сільського Господаря“ та Повітовим Союзам Кооператив, що дня 25 липня минає речинець зголошень на досвідні поля зі штучними гноями, яке Товариство буде висилати даром на адреси зголошених до переведення досвідів.

Веселий кутик.

В школі.

У клясі б'ються і лаються дві учениці. Входить учителька.

— Ти найдурнійша в світі коза! лає одна другу.

— Не забувайте, що і я тут! — гостро крикнула учителька.

Щирий.

Під гору бичується візник з вагою. Що хвилини осел пристає, а далі й з місця не може рушити. Візник б'є, гукає — нічого не помагає. Бачить це сусід, підходить і помагає — вибичуватись на гору. Обтираючи піт з лоба, візник дякує сусідові:

— Дякую, дуже дякую. З одним ослом їй-богу не дав би собі ради.

На рати.

Батько до майбутнього зятя: Після вінчання дістанете дві тисячі, а пізніще пять...

Чому не разом? Та-ж я вашої донечки не беру на рати?

Що більше потрібне.

Івасю! Що більше потрібне, сонце чи місяць?

— Місяць.

— А то ж чому?

— Бо у ночі без місяця було б темно, а в день і так видно...

ПОШТОВА СКРИНЬКА.

— А. Сичик — Моквин. Заплачено до 1.XII.

— Філія „Просвіта“ в Торчині. — 10 зол. одержано. Заплачено до 1.7 ц. р.

— Василь Наконечний — Німеччина. Листа одержали. Часопис висилаємо. Подайте адресу точно й читко, бо з листа не можна розібрати.

— П. М. Олешва. Вірші не надаються до друку.

Видавець Сенатор М. Черкавський Drukarnia F. Richtera Luck Відповід редактор С. Вишнівський.